

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פרשת חיי שרה

כד' חשון תשפ"ב

הפטירה: והמלך דוד זקן

מברכים ראש חודש כסלו שיחול ביום שישי
המוולד ליל שישי בשעה 24:55, 13 חלקים
יציאת השבת ר"ת 18:57
גיליון 640

יציאת השבת:

18:30

ירושלים: 18:29

כניסת השבת:

17:20

ירושלים: 17:17

חינה של שרה אמנו

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

פרשת חיי שרה עוסקת באריכות רבה בסיפור הבאת כלה מתאימה ליצחק, זאת למרות שדינים רבים בתורה נלמדים ממילה אחת ופעמים אפילו מיתור או חיסור של אות אחת בלבד. חז"ל הטיבו להגדיר עניין זה באומרים: "יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתם של בנים".

התורה מספרת לנו שאליעזר הצליח במשימתו ובע"ה השידוך עלה יפה, ורבקה מלאה את מקומה של שרה כרעה וכאם ואפילו מבחינה רוחנית. וכדברי רש"י: "שכל זמן ששרה קיימת היה נר דלוק מערב שבת לערב שבת וברכה מצויה בעיסה וענן קשור על האהל, ומשמחה פסקו, וכשבאה רבקה - חזרו". לדעת המפרשים ישנה הקבלה בין שלושת הדברים הנ"ל לשלושת המצוות שהאשה מחויבת באופן אישי: א. נר דלוק - הדלקת נרות שבת. ב. ברכה מצויה בעיסה - הפרשת חלה. ג. ענן קשור על האוהל - נדה וטהרת המשפחה. ובקיצור נקראות מצוות אלו: הח"ן - הדלקת הנר, חלה, נדה.

הדלקת הנר - נתקנה משום שלום בית כדי שלא יכשלו בחושך, "ותזנח משלום נפשי", זה נר שבת, שלא יצטערו בני הבית לשבת בחושך. הפרשת חלה - מביאה ברכה במעשה האשה דבר המוסיף שלום בין איש לאשתו, שרואה שלאשתו אכפת מביתה. נדה - שמירת טהרת המשפחה מחזקת את הקשר שבין איש לאשתו, וכדברי רבי מאיר: "מפני מה אמרה התורה נדה לשבעה? מפני שרגיל בה וקץ בה, אמרה תורה תהא טמאה שבעה ימים, כדי שתהא חביבה על בעלה כבשעת כניסתה לחופה". בשעה שראה יצחק כי עם כניסתה של רבקה חזרו שלושת הדברים הנזכרים לעיל כמו בימי אמו וחזר הח"ן לבית, אמר יצחק: "שָׁקַר הָחַן וְהָקַל הַיָּפִי אִשָּׁה יָרָאת ה' הִיא תִתְהַלָּל".

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוריק. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

עולם חסד יבנה

מידת החסד מהווה את כרטיס הכניסה לביתו של אברהם אבינו, כך עולה ממבחן החסד שעורך אליעזר עבד אברהם לרבקה, כאשר הוא מחפש אישה ליצחק.

"ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדוניו וילך וכל טוב אדוניו בידו ויקם וילך אל ארם נהרים אל עיר נחור... ויאמר ה' א-לוהי אדני אברהם הקרה נא לפני היום ועשה חסד עם אדני אברהם: הנה אנכי ניצב על עין המים ובנות אנשי העיר יוצאות לשאוב מים: והיה הנערה אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה ואמרה שתה וגם גמליך אשקה אותה הכהת לעבדך ליצחק ובה אדע כי עשית חסד עם אדני:

וירץ העבד לקראתה ויאמר הגמלאיני נא מעט מים מכדך: ותאמר שתה אדני ותמהר ותורד כדה על ידה ותשקהו: ותכל להשקותו ותאמר גם לגמליך אשאב עד אם כלו לשתות: ותמהר ותער כדה אל השקת ותרץ עוד אל הבאר לשאב ותשאב לכל גמלו", (בראשית כד, י' - כ').

פרשת חיי שרה נפתחת בסיפור מותה וקבורתה של שרה אימנו. לאחר מותה של שרה, מחליט אברהם לחפש רעיה לבנו יצחק. הוא שולח את עבדו זקן ביתו, אליעזר - אל ארץ הולדתו, בכדי שיביא משם אשה לבנו. אליעזר נשלח למשימה בלא שקיבל כל הוראה באשר לדמות האשה הראויה ליצחק, לתכונותיה ולאופייה. התנאי היחיד הנזכר הוא כי יהא עליה לבוא עימו אל ארץ כנען. רבים מהמפרשים מתייחסים כמובן מאליז לכך שבקשת אברהם היתה כי תהא זו אשה ממשפחתו שלו, אולם עיון בפסוקים מעלה כי דרישה זו איננה נזכרת בדברי אברהם. המלבי"ם בפירושו עומד על כך שהאשה איננה חייבת להיות בת למשפחת אברהם, וכי פנייתו של אליעזר על באר המים מעידה כי לאברהם לא היתה התנגדות לכך שכלתו תבוא מכלת העם, היוצאים לשאוב מים.

**בחירתו של אליעזר
בחסד, כמאפיין המרכזי
של האשה הראויה
ליצחק איננה מפתיעה.
מידת החסד, אותה ראה
בבית אדוני מכנים
האורחים, היא המידה
המזוהה במובהק כמידתו
של אברהם.**

בעודו נמצא שם לבדו, על אליעזר להכריע בעצמו כיצד למצוא ולבחור את הנערה, והוא נזקק למבחן באמצעותו יזהה מי היא הראויה להיות אשה ליצחק. המבחן אותו בוחר אליעזר הוא מבחן החסד, ודי לזכור כי המדובר הוא בעשרה גמלים לאחר מסע ממושך, בכדי לדמיין כמה פעמים נדרשה רבקה לרוץ אל הבאר בכדי להשקותם "עד אם כלו לשתות".

ערך החסד משתלשל לכל אורך האירוע. תפילתו של אליעזר (בפס' י"ב) נפתחת בבקשה לחסד "ועשה חסד עם אדני", ומסתיימת באותן המלים, (ומצטרפת האמירה החסידית - המיוחסת הן לרבי שמחה בונים מפשיסחא והן לרבי צבי הירש מזידיטשוב, כי המילה גמלים משמשת כלשון נופל על לשון: גמלים - גומלי חסדים). אף המים, בהם נערך המבחן, הינם סמל לשפיעה ולחסד. מתחילתו עד סופו, מתאר הסיפור חיפוש אחר החסד המלא.

חז"ל דנו בשאלה האם בקשתו של אליעזר היתה כהוגן או שהיתה בבחינת 'ניחוש' האסור, כזה המנסה לכפות את תנאיו שלו על הבורא (תענית ד' ע"א). פרשנים שונים השיבו כי אין המדובר בניחוש אסור כיוון שההתניה כי כלתו של יצחק תהא גומלת חסדים, ראויה היא מצד עצמה כמורת דרך לבחירה. בחירתו של אליעזר בחסד כמאפיין המרכזי של האשה הראויה ליצחק איננה מפתיעה. מידת החסד, אותה ראה בבית אדוני מכנים האורחים, היא המידה המזוהה במובהק כמידתו של אברהם והוא חפץ כי תימשך שלשלת גמילות החסדים.

אבל מהו בדיוק החסד אותו חפץ אליעזר לגלות ברבקה? מהי אותה התמסרות מלאה הנדרשת ממנו שתהיה רעייתו של יצחק, כלתו של אברהם איש החסד? התמונה העולה מהפסוקים ברורה: אליעזר יכול היה להציג עצמו בפני רבקה כשליח מארץ רחוקה של איש עשיר ומכובד, אולם הוא בחר שלא לעשות זאת. בחירתו היתה לפנות אל רבקה ולבקש את חסדה, בעוד הוא עומד בזרותו, כהלך נכרי. זהו בדיוק החסד אותו ביקש אליעזר לגלות ברבקה, החסד הנעשה עם הנוכרי, הזר.

עיקרו של מבחן החסד כאן איננו בנכונות לסייע בידי המוכר והמוערך, אלא דווקא בסיוע למי שהוא איננו מבני עמה. ונכונותה המלאה. היא איננה מופנית רק אל בני האדם, אלא אף כלפי הגמלים. רק לאחר שרבקה משיבה כי הוא מוזמן להתאכסן בביתה, ולגמליו ימצא מספוא, נושא אליעזר תפילת הודיה ובה חושף הוא את זהותו כעבדו של אברהם.

ומזכירים הדברים את גמילות החסד של אברהם, הנזכרת בפרשת השבוע שעבר (פרקים י"ח-י"ט). בעוד אצל לוט נכתב במפורש כי מלאכים הגיעו לביתו ונראה כי הדברים מעידים על כך שלוט ידע ממראם כי זהות מיוחדת להם, אברהם לא ידע על כך כלל. אנשים זרים הגיעו לביתו, והוא הציע את ביתו הפתוח בפניהם, בדיוק כפי שתעשה כלתו שנים אחר כך. אברהם התבשר באותו האירוע על לידתו של יצחק ורבקה נבחרה להיות ליצחק לאשה. אצל שניהם היתה הבחירה בדרך החסד כלפי נכרים חלק מיצירתה של השושלת שתהפוך בעתיד לעם העברי.

שכרם של גומלי חסדים

מעשה בחסיד אחד שירד מנכסיו והיתה אשתו כשרה לסוף נעשה שכיר, פעם אחד היה חורש בשדה פגע בו אליהו ז"ל בדמות ערבי אחד, אמר לו: יש לך שש שנים טובות, אימתי אתה מבקש אותם עכשיו או בסוף ימך? אמר לו: קוסם אתה, אין לי מה ליתן לך אלא הפטר מעלי בשלום. חזר אצלו עד שלוש פעמים.

בפעם שלישית אמר לו: אלך ואמלך באשתי, הלך אצל אשתו ואמר לה: בא אלי אחד והטריח אותי עד שלש פעמים ואמר לי יש לך שש שנים טובות אימתי אתה מבקש אותם עכשיו או בסוף ימך? אמר לה: ומה את אומרת? אמרה לו: לך אמור לו הבא אותם עכשיו. הלך אמר לו: לך הבא אותם עכשיו, אמר לו: לך לביתך ואין אתה מגיע לשער חצרך עד שתראה ברכה פרוסה בבית. היו יושבים בניו לחפש בידם בעפר ומצאו ממון שזונו בו שש שנים וקראו לאמם, ולא הגיע לשער עד שיצאת אשתו לקראתו ובישרה אותו, מיד הודה להקב"ה ונחה דעתו עליו.

מה עשתה אשתו הכשרה? אמרה לו: מכל מקום כבר משך עלינו הקב"ה חוט של חסד ונתן לנו ממון מזון שש שנים נעסוק בגמילות חסדים שנים הללו שמא הקב"ה מוסיף לנו משלו, וכן עשתה, כל מה שעשתה בכל יום ויום אמרה לבנה קטן: כתוב כל מה שאנו נותנים וכן עשה.

לסוף שש שנים בא אליהו ז"ל אמר לו כבר הגיע עונה ליטול מה שנתתי לך, אמר לו: כשנמלתי לא נמלתי אלא מדעת אשתי אף כשאני מחזיר לא אחזיר אלא מדעת אשתי, הלך אצלה אמר לה כבר בא הזקן ליטול את שלו, אמרה לו: לך אמור לו אם מצאת בני אדם נאמנים ממנו תן להם פקדונך.

וראה הקב"ה דבריהם וגמילות חסדים שעשו והוסיף להם טובה על טובה, לקיים מה שנאמר 'והיה מעשה הצדקה שלום':

תפילה על קברי צדיקים

מערת המכפלה

א. יש נוהגין לילך בערב ראש השנה להשתטח על קברי הצדיקים. ונותנים שם צדקה לעניים, ומרבים בתחנונים לעורר את הצדיקים הקדושים אשר בארץ המה שימליצו טוב בעדנו ביום הדין. ועוד כי מקום קבורת הצדיקים, הוא מקום קדוש וטהור והתפילה מקובלת שם ביותר בהיותה על אדמת קודש. ויבקש האדם שיעשה הקב"ה חסד בזכות הצדיקים. אבל לא יתפלל אל המתים עצמם שלא יהיה ח"ו בכלל "ודורש אל המתים".

- ב. אין ללכת לקבר אחד שתי פעמים ביום אחד. אמנם אם חשב כך בלבו בפעם הראשונה מותר.
- ג. מותר לקרוא תהלים ליד קברי צדיקים אך אסור להתפלל שם תפילת חיוב משום "לועג לרש". כמו כן אין להכנס לבית הקברות עם ציציות מגולות.
- ד. לא טוב לקרוא כתב בולט שעל גבי המצבה, ומי שעושה כן מסתכן בשכחה.
- ה. טוב לטבול במקוה לפני הכניסה לבית הקברות ואחרי היציאה ממנו. ואם אינו יכול לטבול אחרי היציאה לפחות יטול את ידיו בלי ברכה.
- ו. כהנים לא יכולים להכנס לבית הקברות, ועל כן יעמדו מחוץ לבית הקברות במרחק ד' אמות מהקברים ויתפללו שם.
- ז. כדאי וראוי שנשים לא תלכנה כלל לבית הקברות, ועל אחת כמה וכמה בימי נידותן. ואם יש להן מזה בושה או עוגמת נפש, יעמדו במרחק ד' אמות מהקברים.
- ח. כאשר בא אל בית הקברות, אם לא ראה את הקברים שלושים יום צריך לברך. ונהגו לברך בלי שם ומלכות.
- ט. ישים יד שמאלו על הקבר, ויאמר: "ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך ועצמתך יחליץ והיית כגן רוה וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו: תשכב בשלום ותישן בשלום עד בוא מנחם משמיע שלום". וכששם את ידו יכווין בפסוק "ונחך" שיש בו ט"ו תיבות כמניין קשרי היד.
- י. נוהגים להניח אבן על ציון הצדיק ולהדליק לידו נר.

לעילוי נשמות אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לרשאת: אברהם ולאה צימרון, שרה בת שמחה, ציפורה ויהושע לוי, ביבה אלימלך, ישי הלוי, עור בן עשה, תקוה בת עיזה, אלגרה בת גאן, אסתר בת זרבה, מוזל בת עולה, אברהם בן רחל, רחמים בן סולמנה, הראל בן אבינעל, חנה בת סלחה, ישי ורחל לוי, חנה בת זוהרה, עדן בת רחל, מיטל מוריה אדרי, יוסף בר בן מיכל, יצחק דרעי ח"ו.

להחזרת נעדר צה"ל ושבייו ובהם: אורון שאול, הדר גולדין, גיא חבר, רון ארד, יהודה כץ, צבי פלדמן.

לעילוי נשמות: הגר"ע יוסף זצוק"ל, הגר"מ אליהו זצוק"ל, רבי מסעוד מלול זצ"ל, רבי יצחק שושן זצ"ל, רבי יעקב שושן, יונה יונה, סופר מנחם, יעקב בנציון, מוקסים חיים דרעי, הרב אברהם צוקרמן, נדיר נחום, ישראל אברהם נתן, שלמה בן מרים, יצחק ועמרם אטיאס, אורן מועלם, אליהו טויטו, דוד גרוסברג, עמוס דבורי, רוי שלמה, סימנטוב משה יהודה, יצחק זקן בן סוליקה, נעים משה, אהרן מורדכי, יצחק ושמחה אילוז, נסים וסוליקה שושן, נדירה שמעון, יפה גורי, יונה קלון, ליט שבת, חנה יצחקי, אסתר חרד, אסתר בת תורא, אליהו בת פריחה, מרים קדושים, תרצה זינדן, אסתר וענבר נחום, דן ונועה זורע, דניאל אלמליח, מנחם הלוי, יצחק ולאה אסתר, אליהו אדרי, עיזה עמוס, רות יעקב, חנה רחל לוי, זשה שרעבי, מרים יהודה, שמואל למברגר, נעמה בת מגודה, עליזה מועלם, עליזה כרן, שרה אוליאל, שמעון בן רחל, אברהם אדרי, יוסף אלקובי, מיטל ועקנין, חסיבה ששפטט, עישה דרך, ברכה סופר, כמיסה דידי, כמיסה כרן, אליס מוביל, מרים בת רחל, אילה שחר ז"ל.

ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שגדור, שושנה רוזה, רפאל פריצי, ועיציליה צילה לבית משפחת צימרון ח"ו.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה